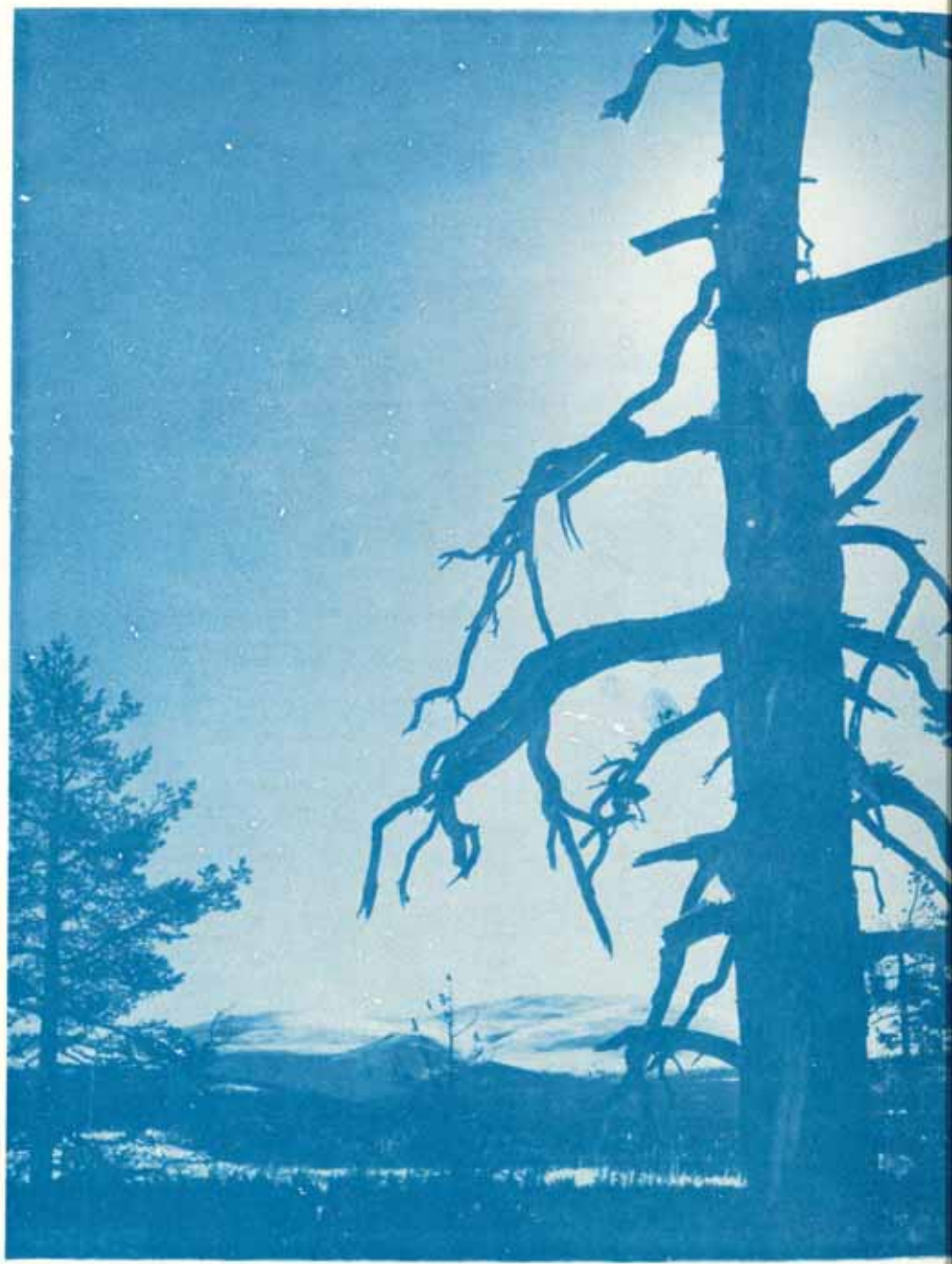
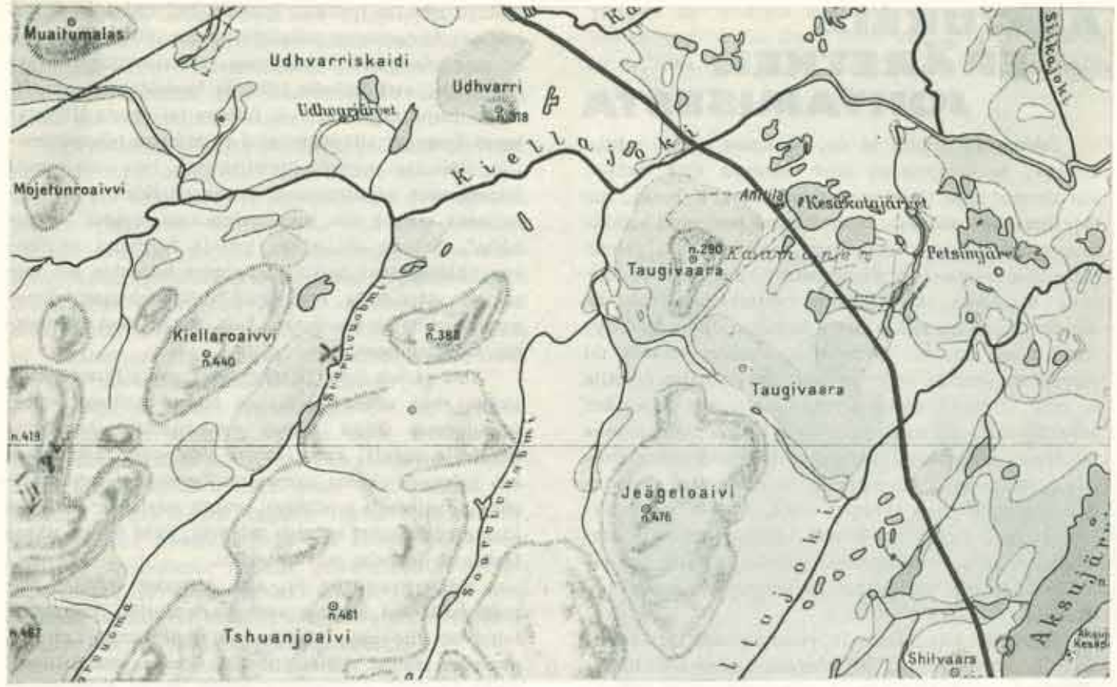
TUNTURILATU

1963

JULKAISIJA: Tunturilatu r.y.

Tunturiladun jäsenkunnan jakaantuminen pitkin ja poikin rakasta Suomeamme on ollut eräänä vaikeutena säännöllisen tiiviin toiminnan harjoittamiselle ja esteenä jatkuvalle jäsentenväliselle kanssakäymiselle. Onkin ilolla senvuoksi tervehdittävä yhdistyksemme johtokunnan rohkeaa päätöstä ruveta julkaisemaan tätä lehteä.

Koska vain harvoilla jäsenistä oli tilaisuus osallistua vuosikokoukseen, susivihkiäisiin ja susilounaalle, käytän minulle suotua tilaisuutta kootakseni lyhykäisesti yhteen tärkeimmät seikat viimeisistä toimintaamme liittyvistä päätöksistä.

Susivaliokunnan esitys eräistä susivaatimuksiin liittyvistä tarkennuksista tuli johtokunnassa hyväksyttyä ja vuosikokouksessa se myös vähin äänin siunattiin. Suunnistustaidon ja riittävän ensiaputietouden omaaminen ovat jokaiselle tunturien kulkijalle, kuten muullekin retkeilijälle ensiarvoisen tärkeitä asioita. Sitä tärkeämmiksi on ne katsottava tunturisuden arvon omaaville, koska nämä joutuvat eräretkillään edustamaan sitä osaa retkeilijäjoukosta, johon katseet pakostakin kohdistuvat vähänkin kiperämmän tilanteen tullessa. Tunturisusi-käsite on saamassa yhä laajemman tietoisuuden ja tällöin on meidän omasta puolestamme varauduttava ennakolta, jottei tämä nimi joudu häpeään.

Samaa pyrkimystä osoittaa se päätös, joka susilounaalla, johtokunnan ja vuosikokouksen valtuutuksesta, tehtiin määräämällä tunturisuden alimmaksi ikärajaksi 18 vuotta. Perustelu on vahva, ei voida täysin luottaa, poikkeuksia on aina - puoleen ja toiseen - alaikäisten harkintakyvyn riittävän selvittämään äkillisiä vaikeita tilanteita, joihin erämaan kulkija saattaa joutua. Tällöinhän suuntautuvat katseet taasen susimerkkiin asianomaisen hihassa tai rintapielessä.

Viimeisenä ja käytännössä tällä hetkellä suurimpana asiana on oman tukikohdan saaminen tunturilatulaisille Lapin erämaista. Eipä tainnut johtokuntakaan arvata, kuinka vaikeata on löytää laajasta Lapinmaasta paikkaa, joka edes suunnilleenkaan täyttäisi sille asetetut vaatimukset. Paikka, jota nyt kaavaillaan, täyttää melkein ihanteellisesti kaikki, mitä kohtuudella voidaan toivoa. Koska kuitenkin neuvottelut Metsähallituksen kanssa alueen vuokraamisesta ovat vasta alkuvaiheessa, yksityiskohdista puhumattakaan, en tässä vaiheessa katso tarpeelliseksi syventyä yksityiskohtiin. Todettakoon vain, että hanke on siksi laajakantoinen, että se onnistuakseen vaatii koko tunturilatujoukon myönteisen tuen ja yhteisen ponnistuksen sekä vielä paljon, paljon työtä. Uskallan kuitenkin ennustaa, että hanke tullaan viemään loppuun ja että Tunturilatu r.y. tulee vielä olemaan ylpeä aikaansaannoksestaan. Näissä mietteissä toivotan latujoukollemme antoisaa talvitouhua.

Ville Rantala

AJATUKSIA ERÄRETKEN JOHTAMISESTA

Johtaminen, mitä se on, ja miten sen on tapahduttava, se kysymys on ollut olemassa siitä saakka, kun ihmiset ovat muodostaneet yhteisöjä. Nykyään, kun todellinen tai tavoiteltu tasavertaisuus luonnehtii kaikkia toimintoja, näyttää johtamisen perusasetelma, yksilön tahto muovaamassa ja ohjaamassa ryhmän tahtoa, monesti hämärältä ja vaikeasti todettavalta. Tähän on suurena syynä voimassa oleva käytäntö, joka hyväksyy muodolliset johtajat, mutta asettaa näiden rinnalle tai yläpuolelle neuvoa antavat, t.s. valvovat elimet, joille he ovat vastuussa. Edellämainittu peruskaava on selvästi havaittavissa kriisiaikoina, jolloin johtava yksilö nopeaa ratkaisua tarvittaessa joutuu ilman neuvotteluelinten tukea ottamaan koko vastuun. Huomattavasti pienemmässä mittakaavassa tavataan sama ilmiö niissä kansalaispiireissä, jotka harjoittavat ulkoilua sen antoisimmassa muodossa suorittamalla päivien ja viikkojen pituisia retkeilyjä asumattomilla tai harvaan asutuilla seuduilla.

Eräretki, jota nimitystä yllämainitusta retkeilystä yleisimmin käytetään, on alkujaan tarkoittanut ihmisasutuksen takamaille tehtyjä pitkäaikaisempia metsänriistan ja kalan hankintamatkoja. Näille matkoille lähdettäessä lankesi luonnostaan, että johtajaksi asettui tai valittiin suvun tai heimon pystyvin metsämies. Nykyaikaisen rentoutumis- ja kuntoutumismielessä tehtävän eräretken johtajaa henkilönä on tarkasteltava miltei samanlaista mittapuuta käyttäen. Pitkäjännitteisen liikuntasuorituksen ollessa kysymyksessä kohdistuu ajatus lähinnä johtajan fyysiseen kuntoon. Helposti tulee tällöin mieleen harjaantunut urheilija, mutta tällainen ratkaisu ei aina ole paras mahdollinen. On nimittäin otettava huomioon, että retkelle lähtevät henkilöt suuremmalta osalta harjoittavat kävelyä, hiihtoa tai muuta liikuntaa oman kuntonsa ylläpitämiseksi pyrkimättä tehosuorituksiin. Näinollen syntyy helposti tilanne, jota voisi verrata kilpahevosen sijoittamiseen vaunuvaljakkoon, ja seurauksena saattaa olla koko retken ajan kestävä "rytmirikko". Olkoon siis retken johtaja fyysiselta suorituskyvyltään lähinnä keskitasoa, mutta kuitenkin sen verran sen yläpuolella, että hänen henkilökohtaiset voimavaransa riittävät muuhunkin kuin päivittäisten taipaleitten suorittamiseen.

Yhtä tärkeä kuin johtajan hyvä ruumiillinen kunto, joskus ehkä tärkeämpikin, on hänen henkinen perusvarauksensa. Tällä älköön ymmärrettäkö hankittuja taitoja ja tietoja, vaan lähinnä sitä, mitä tarkoitetaan kun puhutaan yksilön luonteesta. Kysymys on monitahoinen ja vaikeasti ruodittava, mutta selvinnee ehkä kun käsittelemme niitä erilaisia tehtäviä, jotka retken aikana lankeavat johtajan suoritettaviksi.

Alussa mainittiin jo, että eräretket tehdään asumattomilla tai harvaan asutuilla seuduilla. Suunnistustaito on siis eräs johtajan välttämättömistä avuista, ettemme sanoisi välttämättömin. Oltaessa mahdollisesti useamman vaikean päivätaipaleen päässä liikenne- ja tiedoitusyhteyksistä saattaa harhaan joutuminen muodostua kohtalokkaaksikin. Parasta on poistaa tällainen mahdollisuus huolellisella suunnistuksella; ikävä on kävelyttää joukkoansa puoli päivää ristiin rastiin. Kartanlukutaitoon liittyköön viihtyisänä sivuvivahteena maaston- ja luonnonlukutaito. Tarkoitamme tällä sitä, että tietysti riittää kun vie joukkonsa maastokohdasta

maastokohtaan, mutta vaelluksen viihtyisyyttä voi vähällä vaivalla lisätäkin. Huomioimalla itse sekä tyypillisiä että erikoisia maastomuotoja ja luonnonmuodostumia ja esittelemällä niitä johdettavilleen tekee johtaja retken sen osanottajille nautittavammaksi.

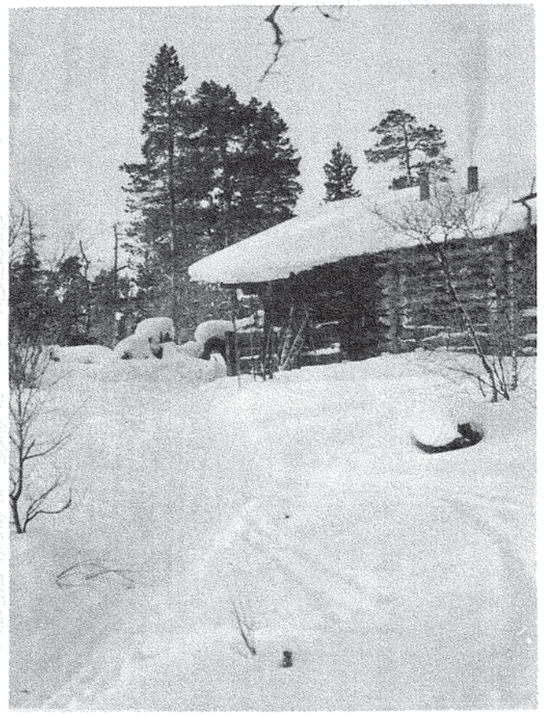
Päiväohjelma retkellä ei rajoitu pelkkään jalkojen siirtelyyn repun alapuolella, vaan siihen liittyvät oleellisesti myös hengähdys- ja lepotauot sekä leiriytymiset. Näitten yhteydessä on johtajalla tilaisuus, ettemme sanoisi velvoitus, osoittaa erämiestaitojaan. Suositeltakoon kuitenkin muitten retkeläisten omatoimisuuden arvostamista sikäli, että johtajan osuuden on, mikäli mahdollista, oltava opastavaa ja neuvovaa lajia. Näin ei vähäisemmiltäkään viedä yrittämisen halua, vaan jokainen saa tuntea itsensä tarpeelliseksi.

Taitoja ja tietoja luettelonomaisesti läpikäytäessä tulee tärkeänä pykälänä vastaan myös lääkintätaito. Sanavalinta saattaisi johtaa ajatuksen rohtokeitosta hämmentelevään poppamieheen, mutta näin pitkälle esiisiemme pariin emme sentään lähde. Tarkoitamme, että eräretken johtajalla pitää olla ainakin pohjatiedot ensiavun antamisesta retkellä mahdollisesti sattuvien tapaturmien ja sairastumisien varalta. Yleensä tosin retkelle osallistuvat henkilöt ovat terveitä, mutta loukkaantumisia voi sattua kenelle tahansa.

Moninaisiksi muodostuvat johtajan huolenpidon aiheet retken aikana. Suunnistustaito, leirinäppäryys, lääkintätaito, nämä kaikki koskevat aineellisempia puolia ja ne ovat opittavissa ja hankittavissa. Mutta aatteellista paneutumista asiaan vaaditaan johtajalta tehtävässä, joka on kenties vaikeampikin kuin retkeilytekniikan hallitseminen. Tarkoitamme yhtenäisen hengen ylläpitämistä retkikunnan keskuudessa. Nyt tulee kysymykseen jo aiemmin mainittu johtajan henkinen perusvaraus. Hän saattaa olla itse kohdaltaan "kovettu kulkija", joka vie joukkonsa tavoitteesta toiseen ja hengissä perille, mutta silti osanottajien loppuvaikutelma retkestä on hämmentynyt ellei peräti kielteinen. Jotain on puuttunut, henki. Sivustakatsojien mielestä saa "reipas retkeilyhenki" monasti - ikävä kyllä - hieman koomisen vivahteen. Ryhmä, joka on lähdössä retkelle tai palaa retkeltä uhoaa ohikulkijan havaittavaksi voimakkaasti "irtipäässyttä" tunnelmaa. Ilmiö sinänsä on varsin ymmärrettävä, ja oikealla tavalla käyttövoimaksi muunnettuna hyväksyttävä. Johtajan tehtävä on retkelle lähdettäessä muuntaa tämä alkuinnostus kantavaksi voimaksi, jota riittää myös pahojen päivien varalle. On varomatonta mennä laatimaan mitään yleistä kaavaa, mutta tärkeintä on, että kaikilla osanottajilla on sama ajatus: "me teemme tämän retken".

Eräretken johtajaksi asettuvan tai valitun henkilön täytettäväksi näyttää kertyvän sellainen määrä vaatimuksia, että ensivaikutelma on huolestuttava. Voidaan kuitenkin tiivistää ajatus lyhyeen, joskin laajatulkintaiseen asuun. Johtajan ominaisuuksiin, myötäsyntyisiin tai hankittuihin, tulee kuulua ainakin keskitasoa parempi fyysinen kunto, perusteellinen retkeilytekniikka, tyydyttävä lääkintätaito. Henkisen perusvarauksen pitoisuutta kuvaa toteamus, että hänen on oltava kypsä yksilönä, tämän silti välttämättä tarvitsematta tarkoittaa ikää. Nykyiset ja tulevat retkenjohtajat, menkööt itseensä ja tutkikoot, täyttävätkö he mitan, sillä kaikki ihmiseen yksilönä tai ryhmänä kohdistuva toiminta on sen laatuista, että siihen liittyy suuri vastuu. Ja tämä vastuu on se, joka repun lisäksi lepää juuri johtajan hartioilla.

Paavo Rannikko

TUNTURISSA

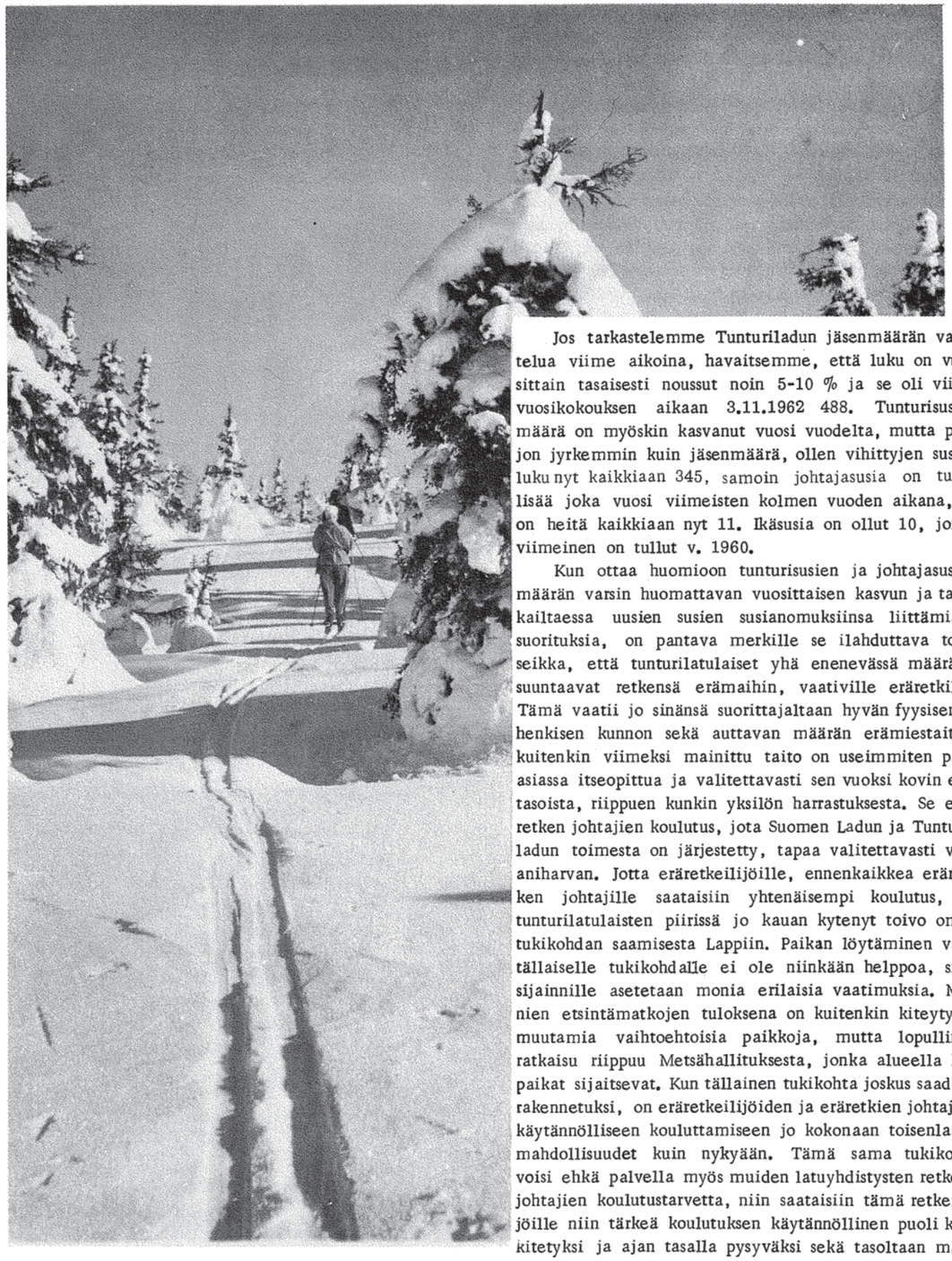
Tunturit kaukana siintää
hiihtäjän latu niitä tavoittaa
tunne rinnassa on ihmeellinen
miks´ luonto on niin kaunista.

Keväthanget hohtavat, suksi luistaa
matka joutuu
autiotupien hiipuvat hiillokset kutsuvat
ne turvan ja lämmön antavat
väsyneelle vaeltajalle.

Tunturin laelle nousen
katseeni kohtaa kauniin Lapin maan
muistikuvina mieliin palaavat
purojen kesäiset solinat
tunturijärvien sinipinnat
ihmeellinen väriloisto kaikkialla
yöttömät yöt ja erämaan rauha ympärillä

"Sinne aina aatoksissain
mä uudelleen palaan".

Evi

" - tuhansin timantein
valkohanki hohtaa
talven satumaailmaan
latumme johtaa - "

Jos tarkastelemme Tunturiladun jäsenmäärän vaihtelua viime aikoina, havaitsemme, että luku on vuosittain tasaisesti noussut noin 5-10 % ja se oli viime vuosikokouksen aikaan 3.11.1962 488. Tunturisusien määrä on myöskin kasvanut vuosi vuodelta, mutta paljon jyrkemmin kuin jäsenmäärä, ollen vihittyjen susien luku nyt kaikkiaan 345, samoin johtajasusia on tullut lisää joka vuosi viimeisten kolmen vuoden aikana, ja on heitä kaikkiaan nyt 11. Ikäsusia on ollut 10, joista viimeinen on tullut v. 1960.

Kun ottaa huomioon tunturisusien ja johtajasusien määrän varsin huomattavan vuosittaisen kasvun ja tarkkailtaessa uusien susien susianomuksiinsa liittämiään suorituksia, on pantava merkille se ilahduttava tosiseikka, että tunturilatulaiset yhä enenevässä määrässä suuntaavat retkensä erämaihin, vaativille eräretkille. Tämä vaatii jo sinänsä suorittajaltaan hyvän fyysisen ja henkisen kunnon sekä auttavan määrän erämiestaitoa, kuitenkin viimeksi mainittu taito on useimmiten pääasiassa itseopittua ja valitettavasti sen vuoksi kovin eritasoista, riippuen kunkin yksilön harrastuksesta. Se eräretken johtajien koulutus, jota Suomen Ladun ja Tunturiladun toimesta on järjestetty, tapaa valitettavasti vain aniharvan. Jotta eräretkeilijöille, ennenkaikkea eräretken johtajille saataisiin yhtenäisempi koulutus, on tunturilatulaisten piirissä jo kauan kytenyt toivo oman tukikohdan saamisesta Lappiin. Paikan löytäminen vaan tällaiselle tukikohdalle ei ole niinkään helppoa, sillä sijainnille asetetaan monia erilaisia vaatimuksia. Monien etsintämatkojen tuloksena on kuitenkin kiteytynyt muutamia vaihtoehtoisia paikkoja, mutta lopullinen ratkaisu riippuu Metsähallituksesta, jonka alueella k.o. paikat sijaitsevat. Kun tällainen tukikohta joskus saadaan rakennetuksi, on eräretkeilijöiden ja eräretkien johtajien käytännölliseen kouluttamiseen jo kokonaan toisenlaiset mahdollisuudet kuin nykyään. Tämä sama tukikohta voisi ehkä palvella myös muiden latuyhdistysten retkenjohtajien koulutustarvetta, niin saataisiin tämä retkeilijöille niin tärkeä koulutuksen käytännöllinen puoli keskitetyksi ja ajan tasalla pysyväksi sekä tasoltaan mahdollisimman päteväksi.

Toivotaan, että tämä haave pian toteutuu ja Tunturilatu voi yhä paremmin ja tehokkaammin täyttää sen tehtävän, mikä on sen sääntöjen perusajatuksena: toimia koko maassa tunturihiihdon ja eräretkeilyn kehittämiseksi ja yleistämiseksi.

Yrjö Pitkänen

VANHA MESIKÄMMEN

Suomennos vanhan tarun mukaan

He tulivat Savosta, Pohjanmaalta ja Karjalan metsistä. He tulivat herttuan korkeasta käskystä ja heille oli luvattu verovapautta määrätyt vuodet. Suuriin, asumattomiin metsiin he nytkin tulivat, vaikka kotiin jäivät sentään vaivaiset peltotilkut. Täällä saisivat omistukseensa kaiken sen metsämaan, minkä yhden päivän aikana ehtivät jalan läpi kulkea. Asuivat missä asuivat aluksi. Sitten nousi hirsitupia maalattialla ja tulensijalla. Polttivat kaskea ja kylvivät vähäiset viljansa maahan. Niin he juurtuivat tänne, pienikokoinen, katajansitkeä, vapautta rakastava kansa. Muodostivat oman heimonsa tässä vieraassa maassa ja tekivät sen, mitä ruotsalaiset eivät itse olleet pystyneet tekemään: viljelivät ja asuivat maata Värmlannin ja Taalainmaan metsissä.

Sen vähäisen omaisuuden lisäksi mitä mukanaan kuljettivat, toivat nämä suomalaiset myös jotain muuta tänne Ruotsin metsiin. Jotain salaperäistä, voimakasta, pelättävää. Voima, johon kytkeytyi pelkoa, vihaa. Armottoman kova oli heidän elämänsä täällä ja se karkaisi heidät itsensä sen mukaisiksi. Puukko ja seiväs aseenaan he kulkivat metsissä, mutta voimakkain heidän aseistaan oli noituus ja taika.

Ei ollut kenenkään hyvä joutua tällaisen noitasuomalaisen vihan kohteeksi. Suuretkin herrat vapisivat, papit lukivat ylimääräisiä rukouksia. Mutta jossain saattoi joku yht´äkkiä kuolla, joku menettää järkensä ja selityksiä siihen ei löytynyt... Ei metsän sieluttomalle eläimellekään paremmin käynyt.

- Suuren metsäharjanteen alla asui Matti. Hän joutui kerran eräänä päivänä riitoihin Antin kanssa metsällä käydessään. Heidän asumustensa välillä oli pitkälti toista penikulmaa.

- Asut minun metsämaalla, kähisi Matti.

- Niin luulet, mutta ensin olin minä siellä. On maa minun eikä sinun, kirosi Antti.

Niin oli viha puhjennut. Seisoivat siinä vastakkain ja erosivat kumpikin taholleen. Miettivät molemmat kostoa ja mitä kauheinta kuolemaa toisilleen. Istuivat savupirteissään ja rakensivat korpimetsän yli vihan harmaan sillan. Mutta tässä oli voima voimaa vastaan, pahuus ja taika yhtä voimakkaat molemmilla.

- Erämaan suolla kulki metsän kuningas. Suuri ja karvainen, rauhallinen mesikämmen. Hirvi väistyi hänen tieltään ja niin teki moni muukin metsän elävä, mutta enemmän kunnioituksesta kuin pelosta. Siinä hän löntysteli kuin myhäillen ympäri metsää, etsi villihunajaa ja muurahaispesiä. Söi suurella nautinnolla metsämarjojen rikkautta, kevään karpaloita ja syksyn auringonkyllästäisiä hilloja. Kun muuttolintujen aurat piirtyivät kuulakasta syystaivasta vasten alkoi hän ahmia suuhunsa ruokaa oikein toden teolla. Silloin kelpasi ruoho ja lehdetkin. Sitten metsien yksinvaltias vetäytyi talvilepoonsa, pari päivää ennenkuin ensi lumi olisi kavaltanut karvatassujen tekemät jäljet. Kuningas nukkui valtakunnassaan.

- Mutta sitten eräänä kesäpäivänä.....

Kaukaiset metsälaaksot väreilevät auringon lämmössä, erämaan yllä lepää rauha. Mesikämmen on löytänyt villihunajaa ja nuolee tyytyväisenä käpäläänsä. Yht´äkkiä hän nostaa päätään ja pieniin silmiin tulee valpas katse. Nousee kahden metrin pituuteensa seisomaan, raskas pää huojuu edestakaisin hiukan, silmät pälyilee. Mutta mitään poikkeavaa ei näy. Etukäpälä raapii karvaista korvaansa ja hän pudottautuu jälleen neljälle jalalle, etsii taas syötävää. Mutta rauha on mennyt. Kuono nuuhkii ilmaa, ei ole mitään vaaraa. Mutta on jotain, on jotain outoa, tuntematonta, joka valtaa vanhan, sävyisän mesikämmenen. Ja ilman mitään syytä tämä metsän vanhus yht´äkkiä karjaisee vihasta, iskee valtavalla voimallaan etukäpälänsä vieressä olevaan pikkukuuseen ja kiskaisee sen yhdellä riuhtaisulla maasta niin että sammaleet lentää. Repii sitä, puree, ja heittää sen jättiläisen voimalla kauas metsään. Marjaskarhusta on hetkessä tullut vaarallinen, verenhimoinen peto.

Ja siinä samassa hän tekee äkkikäännöksen ja lähtee pitkillä loikkauksilla laukkaamaan metsään. Kaikki hänen valtavat voimansa keskittyvät juoksuun, mielettömään menoon, eteenpäin, eteenpäin. Rysäyksellä taittuvat pensaat ja ryteiköt, suomuta roiskuu. Harjanteita ylös ja alas, suoraan vaan eteenpäin, yli purojen ja kivikoiden. Jokin siellä edessä kutsuu, vaatii häntä tulemaan, jokin mielipuolinen, houkutteleva, tuntematon. Hän ärjäisee, viha hänen kurkussaan on tukehduttaa hänet. Pikkukivikossa päivää paistattava kettu häviää kuin punainen varjo koloonsa kun tummanruskea karvaotus vyöryy rinnettä alas. Hirvi ampaisee päivälevoltaan kauas metsän suojaan.

Ja edessä, tuolla jossain edessä odottaa se jokin, pistää kuin neuloin, nostattaa punaisen, mielipuolisuuden palon, vetää hänet luokseen. Ja jokin ajaa häntä takaa, eteenpäin, eteenpäin. Metsä loppuu ja villi meno päättyy pienelle pihanurmelle, missä harmaa, turvekattoinen mökki kyyhöttää. Ja metsien kuningas tietää siinä samassa, että tässä se on, tänne hänen piti tulla. Murhanhimo kiehuu nyt veressä, tappaa hänen pitää, repiä lihaa, juoda verta.

Antti seisoo pihamaalla. Ilman asetta, mustasilmäinen, pieni mies. Nauraa takkuiseen partaansa kun metsän jättiläinen kuolaa valuvana yht´äkkiä ilmestyy hänen eteensä.

- Vai lähetti Matti koiransa kimppuuni, huutaa hän. Sitä sinä vielä kadut. Lähetän koiran takaisin samaa tietä, omistajalle, tiemmä!

Antti nostaa käsivarret päänsä yläpuolelle. Mumisee partaansa, lukee loitsujaan. Jättiläiskarhu hiljentää vauhtiaan, puolipökerryksissään, lähättäen. Heittelee suurta päätään sivuille. Vetäytyy taaksepäin ja painautuu maahan kuin pelosta. Ja silloin tuo hurja mielipuolisuus valtaa sen jälleen. Se mikä houkuttelee kutsuu, villisti, pistävästi, ärsyttävästi, se on siinä taas, mutta nyt sillä suunnalla, mistä hän äsken tuli. Karjuen hän kääntyy ja lähtee hurjaa vauhtia omia jälkiään takaisinpäin. Takaa häntä ajaa jokin, tuntematon ja paha. Ajaa kuin metsäpalo, kuin kaatuvien puujättien ryske syksyn myrskyöinä.

Sama sokea, järjetön meno kuin äsken, nyt vain toiseen suuntaan. Yli kallioiden ja soiden, läpi metsien ja ryteikköjen. Ei aikaa pysähtymiseen, ei marjojen

syömiseen. Eteenpäin, eteenpäin. Tulee järvi vastaan. Suoraan siihen, puuskuttaen, puhaltaen. Ei jäähdy mieletön viha kylmässä vedessä. Tuonne vain, tuonne, tuonne! Lyödä, repiä, upottaa hampaat veriseen lihaan!

Matti seisoo järven toisella rannalla, verkkojaan selvitellen. Kääntyy kiivaasti kun äkkiä kuulee karhun vihaisen vihellyksen takanaan ja näkee märän otuksen seisovan rannalla.

- Saatanan perkele! Vai lähetät sinä renkini takaisin! No, katsotaanpas!

Matti ottaa ison kalanvonkaleen .kopasta ja läimäyttää sillä karhua päin kuonoa niin että kalansuomukset lentää. Karhu istahtaa takajaloilleen. Iso pää painuu alas., silmät katsovat kuin tuskastuneina ympärilleen. Kauan ei tässä saa istua. Siinä seisoo Matti kädet kohotettuina mumisten epäselviä sanoja. Ja niin tuo polttava hulluus taas pyörii karhun päässä, painaa, pakottaa. Se kääntyy ja sukeltaa järveen kuin jättiläissaukko. Ui suoraan toiselle rannalle, mistä oli tullut. Sieltä omia jälkiään metsään.

Puolitoista penikulmaa linnuntietä on Antin ja Matin torppien välillä korpea. Kuinka monta kertaa vanha karhu tämän välin juoksi ei kukaan tiedä. Pahuuden valta ei antanut armoa edes viattomalle metsän eläjälle. Kaksi vahvaa suomalaisukkoa taisteli noituuden ja taian voimalla ja aseenaan heillä oli metsien jättiläiskarhu. Ei kumpikaan ukoista antanut periksi, myöntänyt hävinneensä. Karhu jatkoi villiä juoksuaan yötä päivää, kertoo taru. Se ei saanut aikaa ajatella, ei hetkeäkään lepoa. Samaa rataa edestakaisin. Kuinka kauan - kuka tietää.....

- Näille main kulkeutui hukanajossa eräs suomalaisista uudisasukkaista. Suon laidassa seistessään hän näki tumman möhkäleen kauempana näreiden välissä. Ja niin hän löysi suur-karhun kuolleena, makaavan pitkin pituuttaan mättäällä. Takkuisen turkin väristä hän näki, että otus oli vanha, oikea korpimetsien yksinvaltias. Näki hampaista, että kuningas oli ollut hyväluontoinen eläissään, marjaskarhu. Kauan ei oliut siinä kuolleena maannut, mutta turkissa ei näkynyt missään aseen jälkiä. Hyvinkin oli kaksi metriä pitkä ja laiha oli, kuin kauan nälissään ollut. Turkki roikkui löysänä ja monessa poimussa sivuilla. Sitten mies äkkiä katsoi karhun käpäliin. Jalkapohjat olivat veriset ja täynnä halkeamia. Itse jalat ylöspäin olivat aivan karvattomat, kuin veitsellä raaputetut.

Tämä oli merkillistä. Liian merkillistä ollakseen luonnollista. Mies vilkuili ympärilleen suolla. Sitten mustat silmät äkkiä välähtivät pelosta.

- Herra Jumala! Hän kuiskasi sanat puoliääneen. Varmuuden vuoksi. Eihän voinut tietää. Olihan täältä päin metsien yli näkynyt savua. Ja huhu tiesi kertoa, että noitaukkoja täällä päin asusti, useampiakin. Ja nyt hän itse oli vieraalla maalla. Paras oli heti paeta.

Valppain ja nopein askelin mies juoksi suojaavaan metsään ja hävisi sitä tietä suoraan omille asuinmailleen, kaukana täältä. Kertoi siellä mitä oli löytänyt ja mitä siitä arveli.

Synkkiin metsiin levisi ja juurtui suomalaisasutus. Samalla myös taikausko, se puhkesi mustaan kukkaansa. Taitaa sitä löytyä näiltä main vielä tänäkin päivänä.

Vaeltaja

Aslak Juuso

Yrittäessäni muistella arvokkainta, muistorikkainta retkeä kiirehtivät ehdottomasti ensimmäisenä mieleen heinäkuiset päivät vuodelta 1960.

Vietinhän erikoislaatuista lomaa Juusojen vieraana Miekonjärven rannalla.

Olin tutustunut v. 1957 Porojärvellä n. 8 vuotiaaseen Inga-Siiri Juusoon ja hänen perheeseensä. Kuin sadussa tulivat nuo herttaiset Juusot elämääni. Vanha Aslak Juuso, tuo patriarkka, joka Ahkuineen pitää uljaasti kiinni paimentolaissaamelaisuudestaan, hän se oli valkeine hiuksineen ja upeine Lapinpukuineen toivottamassa vaeltajan tervetulleeksi pieneen Lapinkyläänsä Porojärven rannassa.

Ja siinä Lapinleinikin leimutessa ja Porojärven kimallellessa solmimme sinä päivänä ystävyyssiteet pienen Inga-Siirin kanssa. Jatkoimme ystävyyttä vuodesta toiseen kirjeitse, olihan tyttö Karesuvannossa koulussa - ja suunnittelimme yhteistä lomaa.

Tuo loma toteutui sitten kesällä 1960, jolloin vaelsimme heinäkuussa Alli-ystäväni ja minä Anjaloodin nokan alle Miekonjärven rantaan Juusojen asentopaikkaan. Asuimme teltassa omenapuumetsikössä. Öiseen aikaan Lapin valoisassa yössä vaeltelimme Alli ja minä lähiympäristössä, katsoimme Toskal'in kumman joen, joka lymyilee maan alle pudotakseen sitten Toskaljärveen ja uomassaan muodostaa elävän akvaarion.

Päivät elimme Lapin kansan elämää. Seurasimme, miten pieni Inga-Siiri valmisti itselleen nahkasukat, miten Ahku-emäntä opetti lastenlapsilleen heinäkenkien valmistuksen, miten Maaritta-miniä valmisti Lapinlimppua - voi, miten olikaan lämmin limppu loistekalan kera hyvää!

Ja pieni Iisko-poika se opetti meille suopunginheittoa, ei ollut vain tyytyväinen etelän tytön heittoon.

Mutta parasta oli isännän, Aslak Juuson elämänviisaus, jota hän jonakin iltapuhteena loistekalan kypsyessä nuotion hehkussa, opetti sukunsa nuorimmille ja meille kiireisen etelän tytöille.

Se aika siellä tunturissa Juusojen vieraanvaraisessa perheessä on säilyvä arvokkaana, viehättävänä muistona. Miten koko Lappi tuhlaillen tarjoilikaan silloin kauneuttaan! Yksinpä lähetti komean ukonilmankin ja hienon sateenkaaren yli Jokushjärven Saivaaran kainaloon. - Olen kiitollinen noista unohtumattomista päivistä.

Laila Keitola

KAHDEN SOPULIN SALAISUUS

Lapin tuntureilla ja erämaissa tapahtuu vielä nykyäänkin paljon salaperäisiä ja selittämättömiä asioita. Useimmiten ei ihminen, ainakaan ei etelän turisti, ole paikalla tai huomaa auton ikkunasta ohikiitäviä pikkuseikkoja, mutta pitkillä vaelluksilla tulee kulkijan eteen joskus näkymiä, joille ei ole selitystä. Erämaa säilyttää salaisuutensa ja on säilyttänyt pari vuotta tämän tarinan sinänsä merkityksettömän salaisuuden, jonka esitän muiden kairankiertäjien ajatuksia askarruttamaan.

Kesällä 1960 olin kokeilemassa Inarin vesiin tottuneita perhojani ja lippojani vaihteeksi Käsivarren pohjoisissa tunturijärvissä ja puroissa. Olin liikkeellä yksin, sillä toverini olivat saaneet esteitä viime hetkellä, enkä myöskään vielä tuntenut susien käskyjä ja kieltoja. Tuntureilla oli kauniina elokuun päivinä kuitenkin runsaasti muitakin kulkijoita ja Porojärven kämpälle tuli samoihin aikoihin muutamia tunnettuja susia ja sudenpentuja.

Takkatulen valaistessa savuista kämppää kiertyy juttu Porojärvellä varmasti niihin toinen toistaan kammottavampiin tarinoihin ja mystillisiin tapahtumiin, joita tämän vanhan hirsimajan tienoilla kerrotaan koetun. Uni lienee joillakin ollut hieman rauhatonta, sillä väsymyksestä huolimatta ei aamulla tarvittu herätyskelloa, ja auringonnousun aikaan lähti meitä pieni joukko vaeltamaan kohti Haltian huippua. Korkeimmat tunturihuiput olivat sumupilvien peitossa, mutta muuten ilma oli kaunis ja matka joutui viivytyksettä.

Olimme tulleet jo lähelle päämääräämme, Haltian ylärinteellä olevalle tasanteelle. Kuljimme varovaisesti sumupilvien liukastamilla kivillä kunnes äkkiä sattui silmiini kosteassa ruohikossa kaksi sopulia. Sinä kesänä oli Lapissa runsaasti sopuleita ja niitä näkyi tunturissa kulkiessa vähän joka askeleella, mutta näissä kahdessa oli jotain outoa. Kumarruin lähemmin tarkastelemaan pikku eläimiä. Ne olivat molemmat kuolleet ja makasivat selällään täsmälleen samassa asennossa ja aivan kiinni toisissaan. Kumpikin oli ulkonaisesti täysin vahingoittumaton ja niiden kuolema keskelle ruokapaikkaa tuntui omituiselta. Peto olisi ne syönyt tai ainakin ruhjonut, eikä täällä harvoin liikkuvilla ihmisilläkään ollut mitään järkevää syytä sopulien tappamiseen. Kukaan tuntemani Lapinkävijä ei ole osannut selittää tapahtumaa.

Huonon valaistuksen takia en saanut sopuliparis-kunnasta kunnollista valokuvaa, mutta muistan tapauksen selvästi ja se tulee eräänä Lapin erämaiden arvoituksena silloin tällöin mieleeni. Miksi sopulit olivat asettuneet vierekkäin kuolemaan ja miksi ne yleensä olivat kuolleet? Olen joskus verrannut sopulien arvoitusta tunnettuun tarinaan Afrikan korkeimmalta vuorelta Kilimandzarolta. Siellä oli leopardi noussut vuoren lumipeitteiselle huipulle ja kuollut kylmyyteen. Mikä sai sen lähtemään lämpimästä ja turvallisesta viidakosta? Ehkä nämä pienet sopulit tietävät sen.

Lauri Noreila

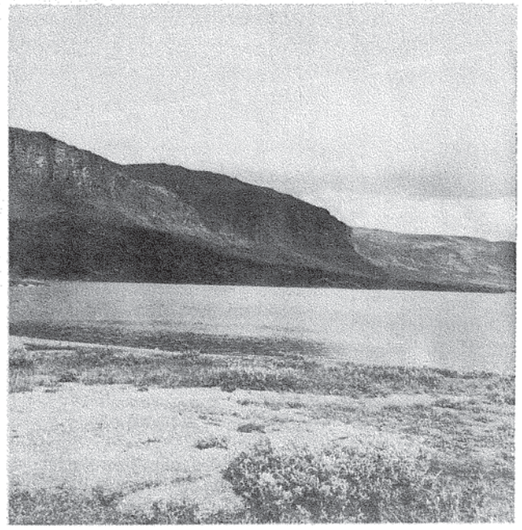
JOUNIN MAAHINEN

Porovaaralta kuuluu kellojen ääntä. Jouni onkin jo kauan ajatellut minne hänen poroelonsa on kadonnut, nyt voi jo rauhassa kahvistella. Onhan päivää vielä monia tunteja, ehtii vaikkapa tuvalle tuonne vaaran taakse. Jospa menisinkin yöksi tuvalle, onhan minulla tuo uusi makuupussi, jonka olivat etelästä lähettäneet. Liekkö niin hyvä ja lämmin kuin vanha raanu, taitaa olla pienikin, tuumii Jouni tuliaan sytytellen.

Jouni on jo aamuvarhain lähtenyt taivaltamaan läheltä Siilastupaa, talostaan. Saanakin on jo aikaa sitten häipynyt, kaukana on maantie, ollaan maahisten mailla. Nekö nuo porotkin tänne ovat villinneet, juttelee Jouni lämpimikseen. Syksyn kylmä viima on yhä yltynyt, jospa vaikka antaisi luntakin. Onhan jo marraskuu, harvoin näin lumetonta on ollutkaan. Kellojen ääni lähenee, Jouni etsii kiikarinsa, mutta tievan takana ovat, ei näy mitään liikettä. Vanha Mustikaan ei ole erikoisemmin innostunut, seurailee vain Jounin puuhia. Siinä Jouni hörppii jo neljättä kuppiaan, on niin hyvä olla. Porot hän aamulla ajaa lähemmäksi kotitaloaan ja pääsee taas pirtin lämpimään.

Tietön taival jatkuu. Pilvet kulkevat nopeasti, alkaa hämärtääkin. Ei porot kaukana olleet, liekkö olleetkaan poroja, lie vain maahiset pilailleet. Jounin on kiirehdittävä yöksi kämpälle, josta voi aamulla jatkaa etsimistään. Syyspäivä on niin kovin lyhyt ja pilvetkin ovat niin alhaalla, sadetta tuovat. Jounin mieliala laskee. Onhan tuo kämppäkin oikea maahisten maja, mutta antanevat sentään rauhan vanhalle väärtille. Tuvassa ei ole moneen viikkoon käynyt ketään. Jounikin kirjoittaa nimensä vieraskirjaan ja alkaa tutkia makuupussiaan, jollaisessa ei ole koskaan ennen nukkunut. Keveä se on. Maarita oli sanonut, että nouset ilmaan yöllä, niin keveä muka ja pehmeäkin on.

Tuli takassa on jo aikaa sitten sammunut. Jounin

Lapin Noita antaa tulista lapinjuomaansa C.-E. Wirtaselle.

Onnistuneet susivihkiäiset pidettiin Helsingissä 3.11. 62. Yleisöä oli lähes 300 henkeä. Vanha Lapin Noita oli saapunut pohjoisesta sudenpentuja vihkimään. Niitä olikin tänä vuonna ennätysmäärä, 54 kpl, ja johtajasusia oli kaksi. Tunturisusia on nyt yhteensä 345 kpl ja johtajasusia 11 kpl. 3.11.62 vihityt sudet ovat: Martti Auvinen, Kangasala, Dora Erkko, Langinkoski, Pentti Erkko, Langinkoski, Carl-Johan Gottberg, Tapiola, Vuokko Gröhn, Helsinki, Klaus Hilbert, Helsinki, Pirkko ja Reino Huittinen, Korso, Lasse Jaakkola, Tampere, Teuvo Karsta, Helsinki, Nils Katajainen, Helsinki, Erkki Katajapuu, Tuuri, Laila Keitola, Lahti, Asta Kiertonen, Tampere, Eila Kritz, Helsinki, Erkki Kupiainen, Vapaaniemi, Sakari Kärkkäinen, Helsinki, Kaarlo Lahtinen, Lahti, Olavi Lommi, Karhula, Teuvo Länsisola, Helsinki, Kalle Matilainen, Iisalmi, Unto Merinen, Järvenpää, Urpo Mikkonen, Äänekoski, Kalle Mustonen, Joensuu, Hilkka Mäkelä, Karhula, Airi Nastakivi, Joensuu, Erkki Oksanen, Rauma, Matti Orhanen,

Tunturiladun puheenjohtaja, ins. Yrjö Pitkänen

Kuvassa etualalla turkulaisten iloista väkeä, Paavo Rannikko, Evert Nikkonen, Liisa Rannikko ja Toini Nikkonen sekä hänen vierellään johtajasudeksi vihitty Pertti Veijalainen.

Suuri Lapin Noita vannottaa vihittäviä susia noudattamaan ja kunnioittamaan Lapin kirjoittamattomia lakeja.

Kai Riipinen saa Tupaväärtin kunniakirjan Immu Sorjoselta ja kädenpuristuksen Y. Pitkäseltä.

Lisäksi saivat Tupaväärtin kunniakirjat G. Sinervä, L. Rannikko ja E. Nikkonen Turusta sekä C.-E. Wirtanen Helsingistä.

Veteli, Seppo Paakkanen, Kuopio, Lauri Paananen, Helsinki, Anna-Liisa Palmgren, Karhula, Valto Pietikäinen, Helsinki, Erik Pihkala, Helsinki, Tapani Piirainen, Vanto, Liisa Poikonen, Lapinlahti, Leena Puolitaival, Helsinki, Paavo I. Rannikko, Turku, Reijo Riila, Korso, Aino Rikkala, Lievestuore, Sulo Saine, Helsinki, Marjatta ja Santeri Salovalta, Rauma, Elvi Soikkeli, Helsinki, Simo Ström, Helsinki, Yrjö Suuniittu, Tampere, Eino Tanskanen, Niittylahti, Pirkko Tikka, Helsinki, Henri Timonen, Helsinki, Kirsti Vassinen, Nurmijärvi, Aila Veijalainen, Turku, Helena Viljanen, Helsinki, Elina Vinberg, Iisalmi, Carl-Eric Wirtanen, Helsinki ja Kirsti Väyrynen, Äänekoski. Johtajasudet: Gunnar Sinervä, Turku ja Pertti Veijalainen, Turku.

Kalastuskilpailun palkintojen jako, jossa toiseksi sijoittunut neiti Viljanen saa palkintonsa ja Tunturiladun Kalastusmestariksi kruunattu Ville Rantala keskellä seuraa toimitusta.

tasainen hengitys kiinnostaa pientä hiirtä, joka istuu pöydän kulmalle ihmettelemään. Ei Mustikaan ole jaksanut nousta hiiren retkeä häiritsemään. Pilvet ovat laskeutuneet alas, on puoliyö, maahisten aika on tullut. Kaksi olentoa lähestyy tupaa äänettömästi. Ne kulkevat yli järvien ja jänkien, pysähtyvät kämpän lähelle, tuntevat ihmisen tuoksua. Uteliaisuus voittaa, niinpä he alkavat kurkkia ikkunasta ja tuntevatkin Jounin. Hän se oli kesällä rakentanut kodansa heidän kentälleen ja häirinnyt maahisten puuhia. Jospa nyt kostamme, kuiskaa vanha maahinen, jota kutsutaan Toskalin äijäksi, satoja vuosia nuoremmalle Miekulle. Miekku nyökkää ja niin vanha viisas Toskal saa suunnitella kepposen.

Jouni on kovin väsynyt, olihan hän kulkenut neljä penikulmaa. Hän nukkuu tietämättä mitään maahisten puuhista. Ulkona sarastaa jo aamu kun hän lopulta herää. On tämä soma pussi, tuumii Jouni. Mutta samalla hän alkaa muistella minne oli illalla nukkumaan käynyt. Pitihän hänen ehtiä kämpälle saakka, mutta nyt hän nukkuu ulkona ja sataa tihuuttaa. Ei ole edes lääkettä ollut, joka olisi pään sekoittanut. Jotakin kummaa on tapahtunut, ei ole Mustikaan vierellä. Jounin pörröinen pää kohoaa pussista ja tähyää hämärään aamuun. Silloin hän tietää, hän on nukkunut vanhan Porojärven kirkon katolla, kirkon, joka on tuhansia vuosia sitten painunut jänkään. Niin kerrotaan. On vain suuri katon harja jäänyt maan pinnalle. Sieltäkö ne maahisten kellotkin oli päivällä kuuluneet?

Tuvalle on matkaa pari kilometriä, siellä lienee Mustikin. Tulisipa nyt maahiset ja auttaisivat takaisin, Jouni noituu. Päättömiä ovat, en halua niitä nähdä; mutta miksi minua vainoavat? Niin Jounin on lähdettävä kävelemään tuvalle. Porovaaralta kuuluu porojen ääniä, maahiset ovat kai tuoneet tokan lähelle, katuneet tekojaan! Siellä Mustikin on jo, siellä on Jounin suopunki ja vaatteet. Nyt haluaa Jouni nopeasti porojensa luo.

Metsä loppuu ja alkaa puuton vaara. Silloin Jouni näkee porotokkansa. Kaukana kulkevat kotiaan kohti. Samalla hän näkee myös kaksi raadeltua poroa ja muistaa unensa yöllä.

Susia oli ollut liikkeellä. Mutta miksi oli makuupussi tullut mukaan ja Musti jäänyt tuvalle? Vai oliko se sittenkään unta, oliko maahiset olleet asialla?

Jounin askel on jälleen keveä, sudet hän on ajanut pois, vain pari poroa ehtivät pedot raadella. Illalla hän pääsee Maaritan luo kertomaan uudesta pussista, joka nousi yöllä lentoon.

Kolme nälkäistä sutta kulkee kohti pohjoista etsien ruokaa. He pakenevat ihmeellistä pussia, joka lensi yöllä. Maahiset nukkuvat luolassaan, jaksaakseen nousta yöksi ylös uusia kepposia tekemään.

Jouni miettii kulkiessaan. On vaikea eroittaa erämaassa totuutta tarusta, unta hereillä olosta. Niin se on. Musti pitää poroille vauhtia. Jounin ja Mustin jalka nousee keveästi, sillä Saanakin jo näkyy.

Yrjö Metsälä

MIKSI TALVISILLE TUNTUREILLE

Tunturihiihto saavuttaa vuosi vuodelta yhä suurempien joukkojen kannatuksen ja siihen onkin helppo löytää selitys. Tunturihuippujen tavoittaminen on aina kuulunut tunturivaelluksen kohokohtiin. Monesta vastaväitteestä huolimatta haluaa allekirjoittanut omana mielipiteenään tuoda tässä esiin sen näkökohdan, että monet noista huipuista ovat juuri talvisaikaan helpommin saavutettavissa. Lumi peittää talvisin monet vaikeat kohdat ja jos hanki, kuten keväällä usein on laita, muodostaa hyvän alustan, jää tuo niin aikaa vievä kiveltä kivelle hyppiminen pois. Monet meidän tuntureistamme ovat talvella helposti vallattavissa ja nimenomaan pitäisin Tenon seutuja talviretkeilylle sopivina. Levajoen suusta voi esimerkiksi päivässä hiihtää kuuluisalle Sampo Lappalaisen Rastegaisse´lle ja nousta sen huipulle (1060 m) huomattavasti vaivattomammin kuin kesällä. Kokemukseni mukaan ovat myös useimmat Norjan ja Ruotsin 2000-metriset helpompia vallata talvella kuin kesällä. On huomattava, että viimeisessä jyrkässä nousussa huipulle vain harvoilla tuntureilla voi käyttää suksia, mutta monasti voidaan siinä tarvittavat jääraudat korvata suksisauvoilla. Hiihtäjä pääsee helposti tunturin huipun juurelle ja voi kiivetä kiinteän ja kovan lumen ansiosta kohtaan, mihin kesällä voimat eivät riitä. Näin on asian laita esim. Ruotsin Sarek´in ja Abisko´n tunturivyöhykkeillä, joiden monet jäätiköt kesällä ovat pehmeät ja pettävät. Myös Pohjois-Euroopan komeimman ja uljaimman tunturialueen, Norjan Jotunheimen´in huiput, m.m. 2500 m korkeat Galdhöpiggen ja Glittertind, joille nouseminen kesällä aina tietää kovaa rämpimistä märässä ja pehmeässä lumessa, ovat talvella helpommin vallattavissa. Tulkoon tässä samalla mainituksi, että nämä Jotunheimen´in 2000 m ylittävät huiput, joita on runsaasti toistasataa, eivät sijaitse sen pohjoisempana kuin meidän Helsinkimme.

Tunturieita on joskus kuvattu kovin karuiksi ja epäystävällisiksi. En sanoisi aivan näin. Joskus ne ovat talvella jopa kauniimpia kuin kesällä. Lumimuodostelmat ja niistä hohtavat, hyvinkin ihmeelliset värivivahteet antavat silmälle vaihtelua, joka hyvin korvaa kesäajan näkymät. Tunturihiihtäjien mielestä talvi on suuri taiteilija pukiessaan luonnon häikäisevän valkeaan juhla-asuun! Heitä vetää aina puoleensa tämä, voimakkaiden kauneusvaikutelmien tenhopiiri. Olemme varmaan itsekukin joskus tulleet vertailleeksi näitä talvisen luonnon ilmiöitä taidetemppeleiden suurtöihin. Joskus niin tukahduttava kesäkuumuus on talvella vaihdettu raikkaaseen ilmaan ja ultraviolettirikkaisiin auringonsäteisiin ja mikä parasta, sääsket eivät vaivaa! Tunturien tuuli ja pakkanen sekä luminen luonto ovat karaisevia kasvattajia, jotka eivät liikoja lellittele, panevat joskus hiihtäjän lujille, mutta palkitsevat ponnistukset ja luovat terästä ja tarmoa luonteeseen.

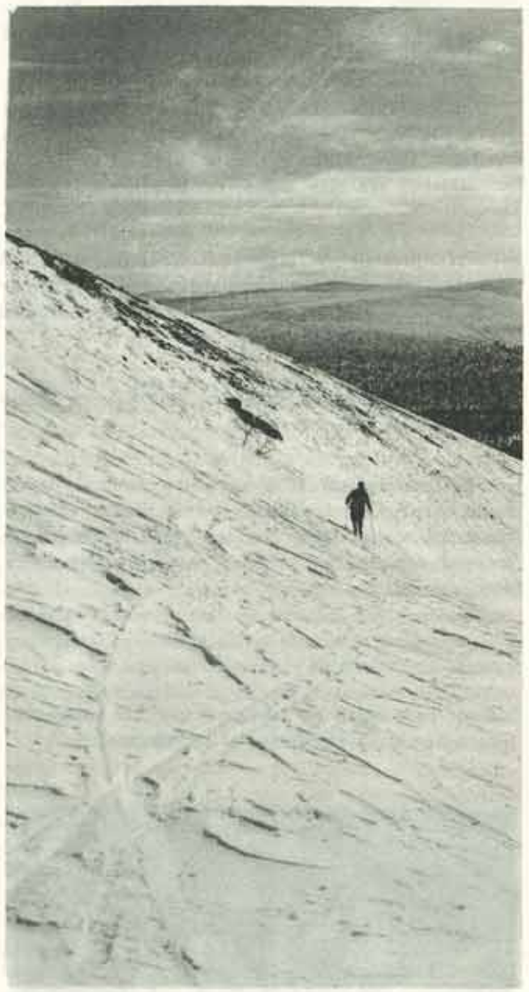
Kaipuu todellisille alpeille on hyvin ymmärrettävissä jos vuosikausia on samoillut Pohjolan tuntureita. Sellainen retkeilijä pystyy selvästi tajuamaan tuntureiden ja alppien eroavaisuuden. Olen jollain tavoin tuntenut sääliä niitä aikaansa edellä kiiruhtavia kohtaan, jotka tuntematta tuntureita pakkaavat matkalaukkunsa ja varustavat sen osoitteella "Alpit". Viheriöiviltä kesäniityiltä he nousevat junavaunussa kohti loisto- ja näköalahotelleja ja ehkäpä jatkavat vielä matkaansa hammasratajunalla tunnelissa Jungfrau´n 4000 m korkealle huipulle tai kiipeävät Matterhorn´ille köysiradalla yli syvien rotkojen. Kotiin palattuaan ei heidän enää kannata nähdä vaivaa Lapin kukkuloista. Uskon monen Lapinkävijän olevan samaa mieltä kanssani siitä, että sana korkeus on vain tottuneille retkeilijöille ja tietysti alppikiipeilijöille kyllin selvä käsite. Tuntureilla on helpompi saada korkeudesta oikea käsitys kuin alpeilla. Kun tunti tunnin jälkeen kipuaa kohti tunturipaljakkaa huomaa noustavan matkan korkeuden varsinkin silloin kun päivä tahtoo loppua kesken. Nousu alpeille alkaa vasta suurissa korkeuksissa ja mikäli se tapahtuu omin voimin on vaikeata tehdä oikeata johtopäätöstä korkeudesta, ihminen ikäänkuin kadottaa tuntuman normaalikorkeuksiin, ainakin silloin kun ei samana päivänä pysty nousemaan huipulle. Yöpymisaika katkaisee tuntuman ja mieleen jää sittenkin vain varsinainen huipulle nouseminen. Korkeuslukemat eivät paljoakaan merkitse kun matka tapahtuu asteittain eikä lähtökohta ole näkyvissä.

Lappi, Pohjolan omalaatuinen valtakunta tarjoaa talvella paukkuvine pakkasineen, hohtavine hankineen ja räiskyvine revontulineen hiihtäjälle nautintoja, joista lämpimien maiden asukkailla ei ole aavistustakaan. Talviset tunturit ovat myös vaarallisia, se myönnettäköön. Sen kertovat jo tunturinkävijöitä varten laaditut käskyt. Sen tietävät myös kokeneet hiihtäjät, esim. tunturisudet, jotka omaavat eräänlaisen tunturinkävijöiden aatelisleiman. Mutta rohkenen väittää heidän lisäävän että "suurin vaara tuntureissa on siinä, että kuka kerran on niihin tutustunut hän kaipaa aina takaisin niiden lumouspiiriin ja on yhä uudelleen valmis todistamaan sen.

Tunturilatu on olemassaolonsa aikana tehnyt laajakantoista työtä niitä tuhansia ihmisiä silmällä pitäen, jotka vuosittain hakeutuvat tuntureille, mutta paljon on vielä tehtävissä. Sattuipa kerran eteeni kirjoitus, jossa sanottiin, että tunturihiihto on sodan jälkeinen uusi villitys. Annettiin vielä ymmärtää, että koko touhu on rahamiesten seikkailua. Mitä tuohon uuteen villitykseen tulee, niin tuntureilla hiihtämisellä on syvemmät juuret kuin millään muulla liikkumismuodolla maamme pohjoisosissa. Lappalaiset eli skridfinnit (skrida = liukua) kuten heitä jo kuudennella vuosisadalla nimitettiin, olivat todellisia mestareita suksilla ja suomalaisten oppiisiä. Mitä siihen rahamiesten seikkailuun tulee, niin pieneksi jää rahan voimalla seikkailu Lapin erämaassa. Tunturihotelleissa asuvat ovat asia erikseen. Kuka kerran on tuntureilla käynyt, hän on yhä uudelleen valmis nauttimaan tunturiretken suuresta vetovoimasta, varattomanakin hän löytää ratkaisun. Nuotion äärellä laavupatjalla lojuen, kaukana ihmisten ilmoilta Saariselän korvessa, olen tavannut monta etelästä kotoisin olevaa vaeltajaa. Moni heistä on kieltäytynyt paljostakin saadakseen kokoon matkalipun hinnan. Tapasin tässä joku aika sitten helsinkiläisen ikämiehen, joka väitti ainoan mahdollisuuden olleen siinä, että hän lopetti tupakanpolton ja sijoitti siihen varaamansa rahat matkakassaan. Hänelle oli pääsy tuntureille voimakkaampi kannustin kuin mikään muu.

Sopiva onkin lopettaa kirjailija Urho Karhumäen sillisilla sanoilla: "Tunturien tenhovoima on alkuna, elävä ja kestävä sellainen".

Erik Pihkala

*

TOSITARINA

Kaksi kalakukkoa päätti lähteä Norjan tuntureille. Toinen sekosi jo lentokoneessa Oslon ja Trondheimin välillä ja teki itsemurhan hyppäämällä koneesta. Toinen menehtyi Blåhammarenin huipulla retken aikana saamiin sisäisiin vammoihinsa.

Yhdistyksemme vuosikokous pidettiin 3.11.1962 Helsingissä. Puheenjohtaja, ins. Yrjö Pitkänen totesi avauspuheessaan, että Tunturiladun toiminta on kuluneena toimintakautena ollut vilkasta. Omaa kämppää silmällä pitäen on ahkerasti työskennelty. Suunnitteella on myös yhdistyksen oma standaari ja jäsenmerkki. Naistoimikunta lähetti viime jouluna Pohjois-Lappiin joulupaketteja vähävaraisille lapsiperheille. Pakettien yhteispaino oli 641 kg ja 18 perhettä, joissa yhteensä oli 113 lasta, tulivat osallisiksi pakettien sisällöstä.

Tunturilatu r.y:n johtokuntaan kuuluvat:

Puheenjohtaja, ins. Yrjö Pitkänen sekä jäsenet Bjarne Lampén, Juho Lagus, Kaarlo Salkorinne, Toivo Harjanne, Paavo Kihlberg ja Eira Halén.

Sihteeri: rva Eira Halén, os. Pukinmäki, Asterintie 3.

Puheenjohtaja Y. Pitkäselle ojennettiin 3.11.1962 Suomen Ladun vuosikokouksessa opetusministeriön myöntämä Suomen urheilun hopeinen ansiomitali kullatuin ristein.

Valokuvia susivihkiäisistä nähtävänä Suomen Ladussa, josta niitä voi myös tilata.

Kalastuskilpailun 1962 laimeasta osanotosta huolimatta jaettiin kaksi palkintoa. Tunturiladun kalastusmestariksi selvisi Ville Rantala, 1,950 kg taimenella. Toiseksi tuli Helena Viljanen 1,300 kg painoisella, myös taimen.

Vuoden 1963 kalastuskilpailuun toivotaan runsaampaa osanottoa. Kun nyt kerran alkuun ollaan päästy, eikä ne tämän vuoden voittokalat niin peloittavan suuria olleet, niin jokainen kalamies ja -nainen mukaan vaan! Säännöt on entiset. Siis Lapissa, napapiirin pohjoispuolella kalastettava arvokalaa, ei jänkäkoiraa!

ENSIAPUKURSSI

Kaikkien helsinkiläisten Latuyhdistysten yhteisesti järjestämä ensiapukurssi pidetään 21.1.-21.2.1963, maanantaisin ja torstaisin klo 18.00-20.00 Maunulan urheilumajalla. Osanottomaksu on nmk 8,00. Osanottomäärä on rajoitettu. Kurssi vastaa tunturisusivaatimusten ensiapukurssia. Ennakkoilmoittautumiset 7.1.1963 mennessä pyydetään tekemään Suomen Latuun, Juntunen, puh. 34 064.

Suunnistuskurssi pidetään keväällä 1963. Siitä ilmoitetaan myöhemmin kiertokirjeitse. Kurssi vastaa myös tunturisusivaatimusten "tyydyttävän suunnistustaidon" kohdan.

Muistutamme Tahkon hiihdosta. Tietämämme mukaan se hiihdetään 17.2.1963, tämä helsinkiläisten huomioon! Tunturilatulaiset muualla maassa ottavat tietysti osaa paikallisiin laturetkihiihtoihin.

Mikäli muuta vielä keksisimme, ilmoitamme siitäkin kiertokirjeitse teille. Joten, eipä sitten muuta kuin hyvää talvea ja antoisia Lapinreissuja

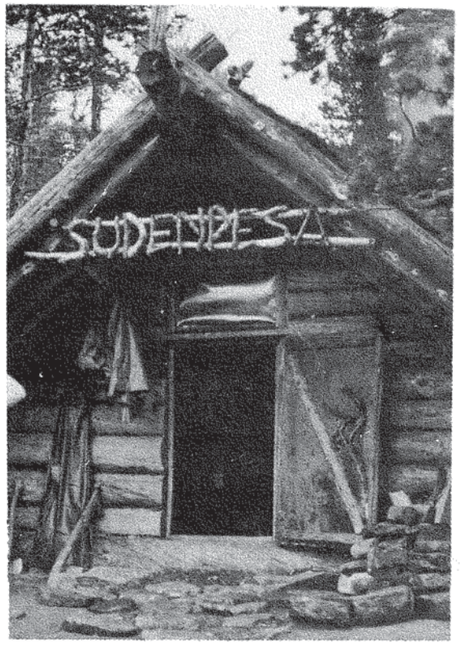
Toimitus

HALTIAN MAILLA

Kylmä tuuli puhalteli Käsivarren tuntureilla, etelän vesisateet ehtivät sinne vasta ruskan aikoihin ja sitten lokakuisina lumina, joten hiihtokelit tulivat ajoissa. Haltiatunturin vieraskirjaan kertyi nimiä 156, yksi enemmän kuin edellisenä kesänä, joka oli silloin kesäinen käyntiennätys. Tunturiladun v. 1947 Haltialle viemään vieraskirjaan on nyt kertynyt nimiä 1978, joten jo ensi hiihtokaudella täyttyy toinen tuhat. Miekonjärven uudessa, hienossa kämpässä, jonka Metsähallitus vuosi sitten rakensi, oli jatkuvasti retkeilijöitä, mutta tilavassa tuvassa ei suurempia vaikeuksia ruuhka-aikoinakaan syntynyt. Saamelaiset kertoivat, ettei niin kylmää ja kuivaa kesää ole ollut 20 vuoteen. Niinpä jokien ylitys olikin helppoa ja Käsivarren tuntureilla liikkui väkeä ennätyslukemiin. Saanan huipulta maisemaa ihaili noin 4000 henkeä ja tuhansia sen rinteiltä. Syysruskan aikaan nousi Saanan rinteille Haltian vaellusten ensimmäinen vetäjä, Kaarina Kari, joka kertoi meille nuoremmille, kuinka vuonna 1933 Haltialle matkattiin; aika oli kulunut, mutta maisema oli sama - ajaton tunturimaa.

Yrjö Metsälä

Lapin ystävä

Oletko koskaan ajatellut lähemmin ja syvemmin Lappia?

Vuodesta toiseen me retkeilemme siellä niin talvisin ja kesäisin kuin myös syksyisin ruskan väriloistoineen eteemme auetessa. Nousemme tunturien huipuille ja näemme laajan erämaan, tuntureita silmänkantamattomiin, järviä, soita ja puroja. Talvella matkaamme etelästä kohti Lappia. Täällä hiihtelemme päivästä toiseen. Kilometrejä lopulta kertyy penikulmittain. Valloitamme tunturien huippuja, ihailemme tunturijonoja ja kuruja, joiden rinteitä pitkin annamme suksien liukua alas tunturien juurelle. Tai liikumme ahkion kanssa erämaassa pitempäänkin retkeen varustautuneena. Yövymme olosuhteiden mukaan autiotupien hiipuvan hiilloksen ääressä tai rakovalkean loisteessa yllämme kirkas tähtinen taivas revontulineen. Kaiken tämän me olemme itse kokeneet vuosien tai vuosikymmenien kuluessa. Kun lumet ovat sulaneet, samoamme jalan kairoja, käytämme hyväksemme poropolkuja tai pitkospuita ylittäessämme pohjattomia soita. Etsimme vesistöistä ylimenopaikkoja ja ellemme sellaista löydä rakennamme vaikka lautan ja sauvomme sillä toiselle rannalle. Kokeilemme antaako ahti saalistaan helmeilevästä tunturilammesta tai kosken kuohuista. Tällaista ja paljon muuta saamme kokea. Sen tietävät siellä ennen samonneet ja sen tulevat kokemaan myös uudet vaeltajat.

Olen jättänyt Lapin asukkaat mainitsematta. Haluaisin kuitenkin luoda lyhyen katsauksen historiallisiin tositapahtumiin ja omakohtaiseen kosketukseen Lapin asukkaitten kanssa. Meidän tulee hetkeksi siirtyä vuosisatoja taaksepäin, jolloin tulemme toteamaan, kuinka silloin Lapin väki asui ja mitä ne harrastivat. Maamme lappalaisten varhaisemmista vaiheista ei ole täsmällisiä tietoja, mutta on olettamuksia, että he asuivat täällä jo ennen suomalaisten tuloa, harrastaen kalan ja metsänriistan pyyntiä. Kirjallisissa lähteissä mainitaan Lappi jo vuonna 1100, jolloin lappalaiset harrastivat jo pientä poronhoitoa. Kerrotaan lappalaisten väistyneen suomalaisten asuma-alueen laajentuessa yhä pohjoisempiin seutuihin. Näin tapahtui suuressa mittakaavassa vielä 1500-1600 luvuilla, jolloin mainitaan heidän siirtyneen Etelä-Pohjanmaalle asti. Näin he jättivät rauhaa rakastavana väestöryhmänä Etelä-Suomen rikkaat kala- ja riistanpyyntialueet meidän esi-isillemme. Ruotsin kuningas Kaarle IX määräsi heidät muuttamaan vuonna 1608 Ilmajoen erämaihin porojaan hoitamaan, ja edelleen Kaarle XII antoi määräyksen, että lappalaisten oli ammuttava poronsa, joka sitten tapahtuikin. Tarkoitus oli tehdä lappalaisista varsinaisia talonpoikia, mihin he taas eivät voineet tyytyä. Jälleen alkoi siirtyminen. Lapin väestö vaelsi yhä vain pohjoisemmaksi. Kirjallisuudessa mainitaan heidän siirtyneen Kemin Lappiin. Myöhemmin hajaantuivat nykyisille asuma-alueille, mutta ennenkuin Lapin kansa pääsi sinne asti on se varmaan monta hikipisaraa ja kyyneltä saanut vuodattaa. Se on saanut maksaa veroa Ruotsille, Venäjälle, Hämeen jopa Karjalankin miehille. Omaan luokkaansa verottajina kuuluvat Pirkkalaiset. Kerrotaan, että he pitivät lappalaisia melkein orjinaan. Heillä oli Lapin kylissä jalkavaimoja ja nämä vaimot ja heidän lapsensa valvoivat Pirkkalaisten etuja veronkannossa toisten lappalaisten keskuudessa. Tämä johti siihen, että väestön moraalinen vastustuskyky osittain lamaantui. Vielä nytkin mainitaan, että lappalaiset käyttävät runsaasti viinaksia yhteisissä tilaisuuksissaan. Mistä tämä ilmiö lienee lähtöisin, meidän on muistettava, että viinankuljettajina ja kauppiaina ovat toimineet miltei yksinomaan verottajat, kauppiaat ja uudisasukkaat, jotka muuttivat pohjoiseen 1700-1800 vaiheilla isonvihan jälkeen.

Tämän hetken lappalaiset voitaisiin jakaa kolmeen pääryhmään asuma-alueen perusteella. Tunturilappalaisten alue käsittää nykyisin koko Käsivarren, Sodankylä-Utsjoki maantien läntisen puolen etelärajan kulkiessa Muoniosta Talkkunapäähän ja lisäksi Pulmangin alueen sekä hajanaisia ryhmiä Inarinjärven alueella. Kalastajalappalaisten asuma-alue käsittää Inarinjärven lähialueineen. Kolttalappalaisten aluetta ovat Inarinjärven pohjois- ja kaakkoispuolet.

Hyvä Lapin ystävä! Olen tässä hyvin pintapuolisesti kosketellut vanhaa Lapin asutusta ja niitä olosuhteita, jotka ovat sen kehitykseen vaikuttaneet. Kun me retkeilemme nykyisessä Lapissa tulisi meidän ajatella aikoja, jolloin noitarummut vielä kaikuivat silloisessa erämaassa. Kuinka kansa palvoi seitojaan, kuinka uhrija merkkitulet paloivat tunturien huipuilla, joilla me nyt retkeilemme. Ja kun ne olivat sammuneet ja lappalaisten johtajat kastettu kristinuskoon oli uusi aika saapunut Lapin kansan asuinsijoille. Käsitykseni on, että kun me retkeilemme Lapissa, olisi varmaan paikallaan useammassakin yhteydessä lyhyesti kosketella tätä ajanjaksoa, jota olen koettanut teille kuvata. Olen itse kurssien ohjaajana tai retkien vetäjänä usein tätä toteuttanut, ja voisin sanoa, että tämänkin kerronnan ansiosta on Lappi saanut uusia ystäviä. He lähtevät vuorostaan etsimään vanhaa jo vuosisatoja sitten elänyttä Lappia ja sen asukkaita. Ehkä jossain rakotulien loimutessa tai autiotuvan hämyssä he mielikuvissaan siirtyvät

tähän ajanjaksoon, joka nykypolvelle elää vain tarinoina ja historian lehdillä.

Nykyhetken lappalainen on säilyttänyt esi-isiltä perityt ominaisuudet: varovaisuuden, oveluuden ja osittain myös taikuuden. Tämän on varmaan moni Lapinkävijä tullut huomaamaan ja kokemaan jo henkilökohtaisesti. Mutta on sanottava, että mitä enemmän Lapin asukkaita tulee lähemmin tuntemaan, sitä helpompaa on päästä eläytymään heidän elämäänsä. Niin tämänkin hetken Lapista ja sen asukkaista saamme todellisia ystäviä. Ystäviä, joita muistelee vielä silloinkin, kun he ovat siirtyneet sinne, josta paluuta ei ole. Rehti retkeilijä, pyri omalta osaltasi edistämään retkeilyä Lapissa ja sopeutumaan sen kanta-asukkaiden elämään muistaen niin kylissä kuin taipaleella, niin autiotuvilla kuin luonnonsuojelualueillakin noudattaa hyvien tapojen vaatimuksia niiltäkin osin lakia, joka on kirjoittamaton! Juuri meidän käytöksemme perusteella Lapin väki luo käsityksensä etelän ihmisestä ja on tässä varmasti yhtä arvostelukykyinen ja kriitillinen kuin me itsekin. Tämä seikka onkin täysin luonnollinen, sillä olemmehan samaa kansaa, suomalaisia.

Evert Nikkonen

* * *

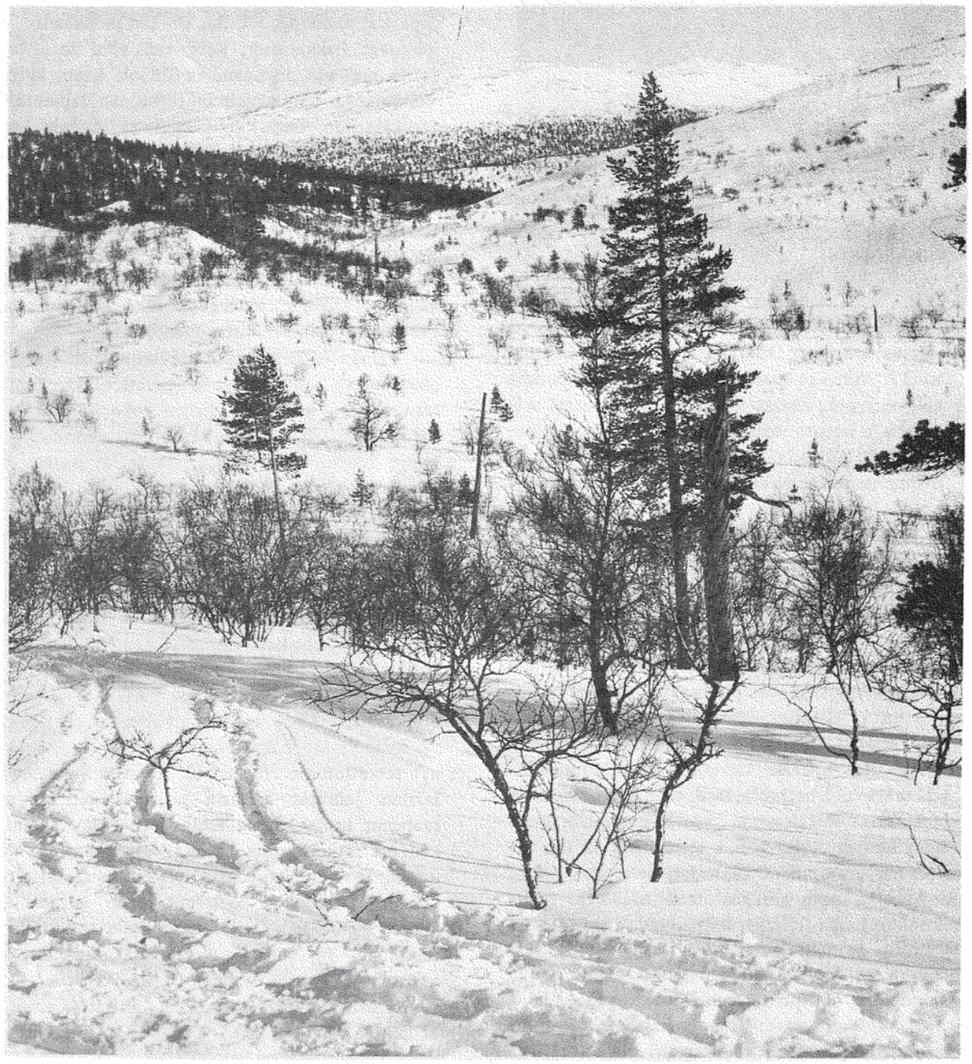
Pohjolan jätkä tuli kaupunkiin ja meni parturiin tukkaansa leikkauttamaan. Lehdissä oli niinä päivinä luettu että pohjoisessa oli nähty paljon petoja, susia, ahmoja ja karhuja.

On paljon petoja täällä ylhäällä, keskusteli parturi leikatessaan tukkaa.

Jaa, jos siellä jotain näet, niin nitistä ne ja ole siit´ hiljaa, vastasi jätkä.

Suosittelemme lämpimästi:

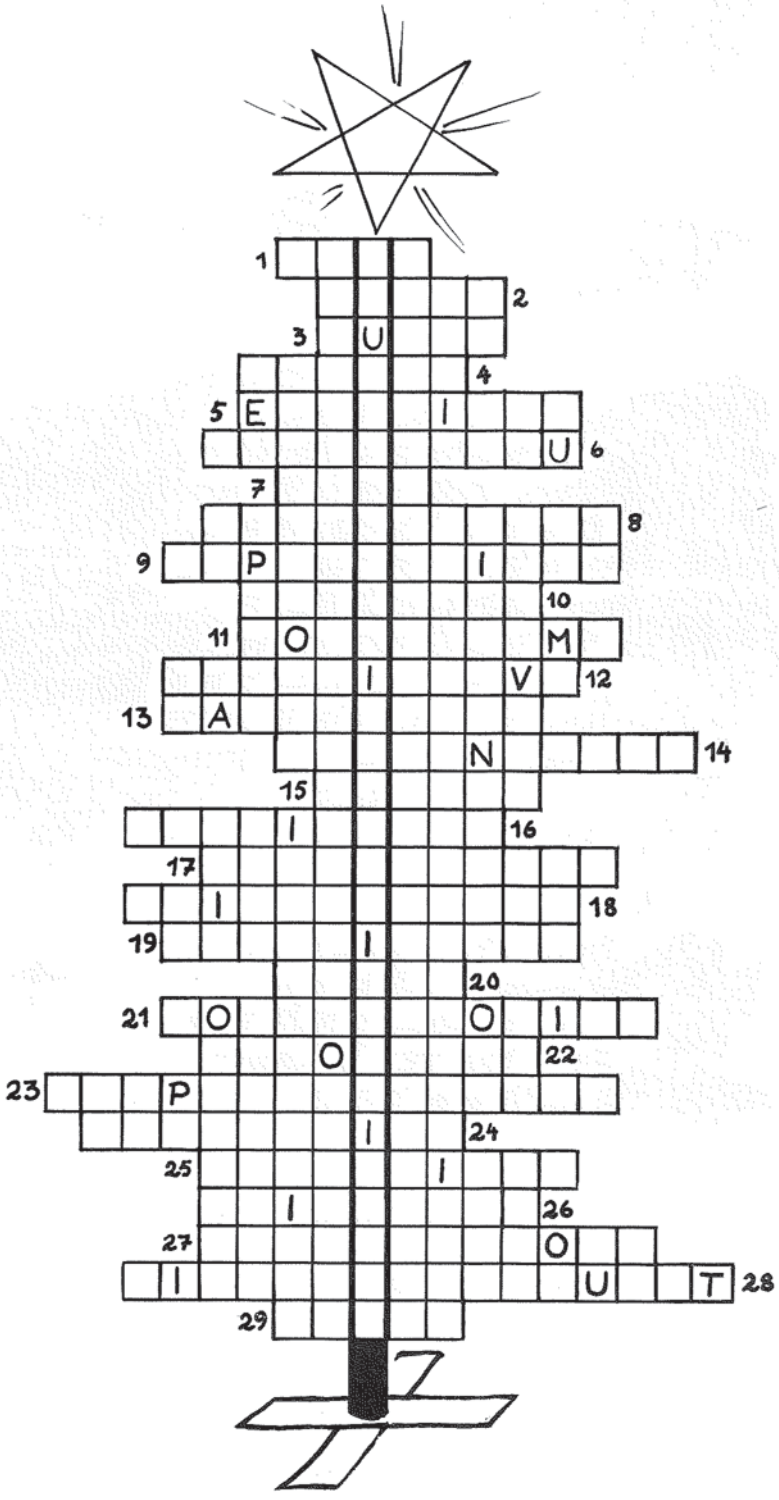
Termospulloon väkevää kahvia. Siihen mustikoita ja sokeria. Sekoittuu hyvin huipulle noustessa. Nautitaan siellä. Antaa hyvän laskun ja varman alastulon. Testattu.

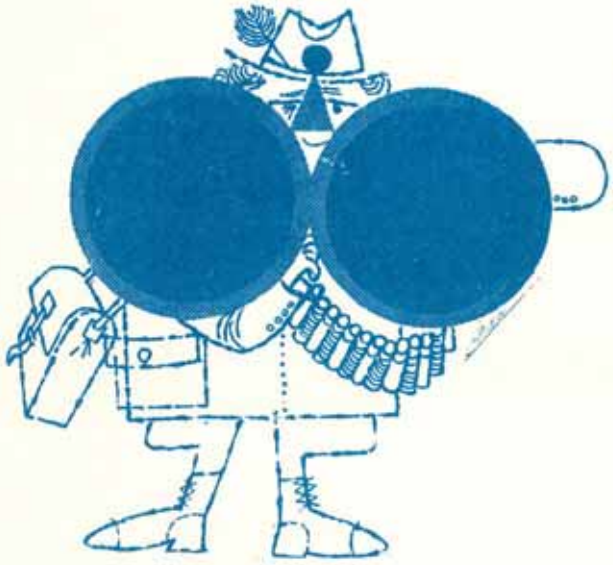

Toivotamme Tunturiladun väelle
Hyvää Uutta Vuotta
1963

1. Lapin nainen
2. Laskeutuu tunturiin
3. Hyvä rakennusaine
4. Rouva Poro
5. Lapinkävijöille vanha tuttu
6. Kai aina muistat maksaa?
7. Monen suuren kotipaikka
8. Sampo Lappalaisen tunturi
9. Soittaa vaeltajalle huiluaan
10. Saariselän kaksoset
11. Pitkäkyntinen kaveri
12. Laulaa vienoa lauluaan
13. Kypsyy tulen loisteessa
14. Nousee tunturiin ja sen ylle
15. 1324
16. Sääskien hätyyttäjä
17. Tavoite
18. Palaa märkänäkin hyvin
19. Löytyy 1000 m yläpuolelta
20. Tekee 345 jäsenistämme
21. Massavaellusta tuntureilla
22. Harmaa vanhus
23. Siellä on kovalevykota
24. Päivätön yö
25. Uitetaan Lapin vesissä
26. Sanansaattajia
27. Ensimmäinen Ikäsusi
28. Vaelsivat ennen tuntureilla
29. Tekee raito keväällä

Suoraan tähden alta alkava pystysuora ruuturivi ilmaisee täytettynä jotain Tunturiladun toimintaan liittyvää.

”aina jyvällä”

RENLUND

Helsinki - Mikonkatu 7 - Puh. 12 231

SOK -osuuskaupat -tavaratalot

Hyvää Uutta Vuotta ja miellyttävää tunturimatkaa.

SUOMEN LATU ry

J.k. Joko olet esitellyt tuttavillesi "Talvilomalle 1963"?